



“มายาภาพ” อุปสรรคสำคัญในการเข้าถึงคุณภาพ

คุณภาพโดยความหมายลึกๆ ต้องเน้นที่ของแท้ ภาพที่แท้จริง แต่ภาพคุณอาจจะเป็นภาพที่ไม่แท้จริงก็ได้ อาจเป็นภาพหลอก ภาพมายา ภาพลวง เป็นเปลือกนอกที่ฉาบอยู่ ซึ่งอาจเรียกได้ว่า มายาภาพในบริบทของคนไทย ต้องทำความเข้าใจว่า สังคมไทยนั้นอยู่กับภาพมายาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จนคิดไปว่า มายาภาพนั้นเป็นของจริง ทำให้คนหลง คิดว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เป็นบรรทัดฐาน (norm) เป็นปกติของสังคม ดังนั้น สังคมไทยมักจะเน้นการสร้างภาพในทุกอาชีพและทุกสังคม ซึ่งอาจจะมากบ้าง น้อยบ้าง รุนแรงมารุนแรงน้อย และสถานศึกษาไทยก็ตกอยู่ภายใต้บรรทัดฐานนี้ ดังนั้น เมื่อถึงช่วงเวลาการประเมิน ก็จะมีפקซีโรยหน้าอยู่เสมอ

ฐานคิดในเรื่องคุณภาพจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม และกำหนดวิธีคิดต่อเนื่องมาด้วย มายาภาพ จะปิดกั้น และทำลายโอกาสในการที่ใช้กระบวนการคุณภาพ วัฒนธรรมคุณภาพ คุณค่าของคุณภาพใน การที่จะทำให้เราพัฒนาตัวเอง ปรับปรุงตัวเอง ได้ทำประโยชน์ให้แก่ตัวเอง คนอื่น และสังคมในทางธรรมะตัวปิดกั้นนั้นก็คือ กิเลส ๓ ตัว คือ โลภะ โทสะ โมหะ คุณภาพจะเกิดขึ้นได้ จะต้องพยายามเอาชนะตัวอุปสรรค โดยต้องมีสติ ซึ่งบางครั้ง บางคน บางกลุ่มอาจทำไม่ได้และไม่เข้าใจ คุณภาพที่แท้จริง คนที่ตกอยู่ภายใต้มายาภาพ จะมีวิธีคิดเรื่องคุณภาพแบบหยุดนิ่ง ตายตัว (Static) แต่ทุกสิ่งในโลกนั้น มีความเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลง (Dynamic) ซึ่งเรื่องคุณภาพ ก็มีธรรมชาติเช่นเดียวกัน เปลี่ยนแปลง ทำให้ดีขึ้นได้ ถ้าหากมีมุมมองที่ชัดขึ้น ลึกขึ้น เราจะสามารถพัฒนาตัวเอง หรือปรับปรุง เรื่องที่เกี่ยวข้องได้ดียิ่งขึ้น แต่ถ้าเราดูด้วยตัวเอง และปรับปรุงด้วย จะเป็นเรื่องที่ยาก โดยธรรมชาติ ที่ทุกคนเป็น คือ มีอคติ เพราะฉะนั้น เวลาเรามองตัวเองก็สวยทุกที ดีทุกที การประเมิน จะช่วยทำให้เราเห็นตัวเองได้ชัด มิเช่นนั้นเราก็จะมองเห็น มุมเดิมอยู่ตลอด เพราะมีเพียงแค่ ๒ ตา คนจำนวนมาก ไม่ต้องการได้ภาพที่สะท้อนจากกระจก แต่อยากทำให้ภาพจากกระจกนั้นตรงกับภาพที่ตัวเองอยากเห็น สุดท้ายก็ได้ ภาพเดียวไม่ได้ภาพอื่นที่มาช่วยปรับปรุงตัวเอง กล่าวได้ว่า

คนที่มองกระบวนการประเมิน ในแบบข้างต้น คือคนที่ไม่อยาก ปรับปรุงตัวเอง ไม่เห็นคุณค่า ของการประเมินเพื่อการพัฒนา ท้ายที่สุดก็จะเป็นอุดมการณ์ หยุดนิ่งตายตัว การหลอก คนอื่นนั้นเป็นเรื่องธรรมดา แต่การหลอกตัวเองถือว่า ขาดทุนย่อยยับ ดังนั้น ควรต้องทำให้ระบบ การประเมิน ระบบ คุณภาพ ก่อให้เกิด

คุณภาพที่แท้จริง โดยลดคุณประโยชน์ที่เกิดจากมายาภาพ และไม่ให้ผลประโยชน์จากการผ่านการประเมินสูงกว่า ประโยชน์ที่แท้จริงที่ได้จากการพัฒนาตัวเอง

คุณภาพการศึกษาไทยนั้นต้องยอมรับว่าด้อยลง สิ่งสะท้อนสำคัญที่สุด คือ ผลคะแนน PISA (Program for International Student Assessment) ซึ่งผลคะแนนของไทย ต่ำมาก และต่ำลง วิธีการที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน คือ ต้องหันมาบริหารจัดการผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาอย่างจริงจัง ไม่ให้ความสำคัญกับการจัดการระบบ (System) โดยครู สร้างวัฒนธรรมการทำงาน ปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน ต้องฝึกทักษะการคิดให้ผู้เรียน การสอบควรให้ความสำคัญ ในเรื่องวิธีคิดมากกว่าการค้นหาผลลัพธ์ที่ถูกต้อง โรงเรียน จะต้องจัดจ้อยอยู่ที่ผลสัมฤทธิ์ คือ จัดจ้อยที่ลูกศิษย์ ผู้อำนวยการ และครูต้องช่วยกัน ซึ่งการทำอย่างนี้จะคิดเฉพาะครูคนเดียวไม่ได้ โรงเรียนเดียวไม่ได้ จะต้องทำเป็นเครือข่าย เป็นพื้นที่ การดำเนินงานต้องมีความต่อเนื่องทั้งในระดับนโยบาย และปฏิบัติ ที่สำคัญจะต้องปรับระบบการศึกษาจากการ สร้างคนไปทำงานในยุคอุตสาหกรรม คือ ศตวรรษที่ ๑๙-๒๐ ซึ่งเป็นระบบที่มีวิธีการและกรอบกติกาตายตัว แต่ต้องมุ่ง สร้างคนให้ไปมีชีวิตและทำงานได้ในศตวรรษที่ ๒๑ (๒๑st Century Skills) ซึ่งมีรูปแบบการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนไป เพราะโลกอนาคตมีรูปแบบไม่ตายตัว เปลี่ยนเร็ว เปลี่ยนแรง และไม่สามารรถคาดเดาได้



ศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ พานิช
ประธานคณะกรรมการสมศ. (กกอ.)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) อาคารพญาไทพลาซ่า ชั้น ๒๔ เลขที่ ๑๒๕ ถนนพญาไท แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๒๑๖-๓๙๕๕ โทรสาร ๐-๒๒๑๖-๕๐๙๓-๖ homepage : <http://www.onesqa.or.th> E-mail : info@onesqa.or.th